

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 18 mars 1901, kl. 1 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till lag om desinfektion af qvarlätenskapen efter i lungshot afliden person.

I anledning af en inom Andra Kammarerna af herr *S. H. Kvarnzelius* väckt motion, n:o 72, har Andra Kammarerna, med bifall till dess andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, för sin del beslutat, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruledes verksam desinfektion af qvarlätenskapen efter i lungshot afliden person skulle kunna åstadkommas, så ock på hvilka vilkor ersättning för dylik desinfektion kunde af statsmedel utbetalas, samt att Kongl. Maj:t derefter ville för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser i nämnda syfte.

Jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen har detta beslut delgifvits Första Kammarerna, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Andra Kammarens utskotts yttrande i ärendet är af följande lydelse:

Motionären framhåller, att lungshotens snabba utbredning bland vårt folk innebär en så stor fara, att det torde vara på tid, att allvarliga åt-

gärder vidtagas till hämmande af dess förödande verkningar; han påvisar vidare, att inga lagbestämmelser finnas mot lungots spridning, oakadt vetenskapen till fullo bevisat denna sjukdoms smittosamhet, och påyrkar därför slutligen lagstadgad planmessigt motarbetande af lungsoten. Han tilltror sig visserligen ej att kunna anvisa bästa vägen till detta mål, men har dock ansett sig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet på den viktiga frågan.

Det förhållandet, att qvarlätenskap efter i lungsot affiden person ofta försäljes till allmänheten på offentlig auktion, hvarigenom smittan sprides, har synts motionären gifva anvisning på *en* utgångspunkt för ett planmessigt bekämpande af lungsoten, och detta är desinfektion af sådan qvarlätenskap. Han ifrågasätter därför dylik desinfektions påbjudande i lag. Ett sådant lagstadgande föranleder emellertid kostnader, hvilka måste bestridas antingen af sterbhuset, kommunen eller staten. Det förut genom kostnaderna för en måhända långvarig sjukvård hårdt betungade sterbhuset anser han lika litet som kommunerna (i allmänhet de svagaste och fattigaste) böra vidkännas dessa kostnader. Derfor skall enligt motionärens mening ersättning för sådana kostnader lemnas af statskassan.

Åren 1898 och 1899 har herr Johannes Nilsson i Sorröd i Andra Kammarerna väckt motioner, innehållande yrkanden på skrivelser till Kongl. Maj:t att låta utarbета förslag till vissa i motionerna angifva lagbestämmelser mot lungots smittans spridning. I 1898 års motion (n:o 42) begär han, »att Riksdagen ville besluta att i underdänig skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla om bestämmelser om förbud mot försäljning å auktion eller spridning på annat sätt af kläder, möbler m. m. efter personer, som affidit af lungotsot, förrän fullständig desinfektion derå blifvit verkställd», och i motionen af 1899 (n:o 184), »att Riksdagen i underdänig skrivelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t tacktes, efter medicinalstyrelsens hörande, låta utarbета ett förslag om bestämmelser vid försäljning å auktion eller på annat sätt spridning af i lungotsot affiden persons tillhörigheter, så att det helsovådliga härigenom undvikas och smittoämnen icke uppsåtligen spridas».

1898 års tillfälliga utskott n:o 3 sade sig varmt uppfatta motionens behjertansvärda syfte, men trodde, att åtgärder i detta syfte redan igångsatts på flera ställen i landet på grund deraf, att vår nuvarande helsovärdsstadga berättigar vederbörande att föranstalta om smittrening och andra åtgärder i samma riktning. Utskottet ansåg dock, att tillräckliga förutsättningar på många orter saknas för de föreslagna bestämmelsernas tillämpande. Till sist uttalade utskottet emellertid den förhoppning, att Kongl. Maj:t i en snar framtid, efter att hafva låtit utreda, huru tuber-

kulosens utbredning kraftigast skall kunna motarbetas, för Riksdagen komme att framlägga förslag i detta hänseende, hvarefter utskottet dock hemställde, att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att motionen för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, hvilket ock blef Andra Kammarens beslut.

År 1899 påpekade utskottet, att motionären ändrat sin motion så, att nu ej yrkades *förbud* mot försäljning eller spridning af lungsigtigas efterlemnade effekter, utan endast anhöles om utarbetande af *förslag* till bestämmelser för hvad i ifrågavarande hänseende skulle kunna göras. I första hand begärdes utredning, och härutinnan ansåge utskottet skäligt att gå motionärens önskan till mötes. Vanligaste sättet för lungsutens spridning är ju, att de lungtuberkulösas upphostningar intorka på kläder, möbler och andra föremål och sedan genom nötning blandas med dammet, som derefter inandas af friska människor, hvilka derigenom smittas. Tuberkel-smitta sprides emellertid äfven derigenom, att friska personer inflytta i lägenheter, som af tuberkelsjuka nedsmittats, innan dessa lägenheter smittrenats, att förorenade effekter af ännu lefvande lungsutenssjuka personer öfvergå i annans ego, att födoämnen, som innehålla tuberkelbaciller, förtäras, innan dessa blifvit dödade o. s. v. Utskottet hade önskat, att äfven sådana orsaker till tuberkulosens spridning blifvit i motionen beaktade. Utskottet uttryckte dock den förhoppningen, att, om Kongl. Maj:t komme att taga den af motionären omnämnda saken i öfvervägande, Kongl. Maj:t ej skulle låta utredningen stanna dervid, utan äfven låta utreda, på hvilka andra sätt tuberkulosens utbredning bäst skulle kunna motarbetas. Både Konung och Riksdag hade visat sig lifligt behjerta, att hvad som *kan* göras också *bör* göras för att motarbeta den förfärliga sjukdomen. Utskottet hemställde till sist, att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda hvad som skulle kunna göras för att förhindra, att tuberkulos utbredes efter i sådan sjukdom aflidne personer, derigenom att deras nedsmittade tillhörigheter spridas bland allmänheten; och att Kongl. Maj:t sedan till Riksdagen täcktes framlägga förslag till bestämmelser i nämnda syfte».

Andra Kammaren beslutade i enlighet härmed.

Första Kammarens tillfälliga utskott, som fann frågan synnerligen beaktansvärd, erinrade dock om vissa svårigheter vid verkställandet af den ifrågasatta åtgärden och föreslog, att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut. Vid votering segrade detta utskottets förslag med endast en rösts öfvervigt, och frågan förföll för den gången.

Ehuru lungsot varit känd sedan allra äldsta tider och man naturligtvis gjort allt för dess bekämpande, fortfar denna förfärliga sjukdom dock ännu alltjemt att vara ett folkens gissel och utgör särskildt för vårt land en verklig nationalfara. I vissa trakter af landet är man ytterligt rädd för lungsotssmittan och söker sjelfmant vidtaga alla möjliga skyddsåtgärder mot densamma, under det att man deremot på andra håll visar en förundransvärd likgiltighet och lojhet för denna angelägenhet. Under långa tider torde nog åtskilliga epidemier, såsom kolera, koppor och andra, hafva helt och hållet undandragit lungsoten, som har ett mera smygande förlopp, den allmänna uppmärksamheten, och detta fastän sistnämnda sjukdom årligen kräver flera offer än någon af de förut nämnda farsoterna på en gång borttryckt. Lungsotens förmenta egenskap att under alla förhållanden vara obotlig har säkerligen ock bidragit till att man ej vidtagit åtgärder mot densamma, och detta torde förklara det sakförhållandet, att sjukdomen ej finnes uttryckligen och särskildt nämnd i vår helsovårdsstadga, hvars föreskrifter mot smittosamma sjukdomar i allmänhet dock till en del torde kunna tillämpas äfven på lungsot, men ej medgifva ett så allvarligt och kraftigt ingripande som önskligt vore. I senare tid, och särskildt sedan tuberkelbacillen på 1880-talet upptäckts, har man emellertid öfverallt på allvar tagit i tu med tuberkelsjukdomarne. Konung och Riksdag hafva här i landet vidtagit mycket kraftiga åtgärder till sjukdomens bekämpande genom inrättande af storartade sanatorier, hvarst den rationellaste vård lemnas de redan af sjukdomen angripna. Tyvärr torde nog dessa dyrbara sanatorier snart visa sig otillräckliga att rymma det stora antalet lungsotspatienter. Genom inrättandet af dessa sanatorier har man dock säkerligen slagit in på en riktig väg, då det gäller *sjukvården*. Till förebyggande af sjukdomens *spridning* har man ännu ej gjort mycket, och det som gjorts har utträttats på enskildes eller kommuners initiativ. Utskottet anser, i enlighet med uttalanden af flere bland vårt och andra lands förnämsta auktoriteter på läkarevetenskapens område, att trångboddhet, inneboende i osunda, fuktiga och solfattiga bostäder, inandning af förskämd luft, otjenlig och otillräcklig föda, bruk af berusande drycker, kroppslig och andlig öfveranstängning m. m. äro egnade att försvaga motståndskraften och öka mottagligheten för sjukdomen. Det är likaledes otvifvelaktigt, att de sedan urminnes tider för lungsotssjukens behandling använda naturliga och enkla medlen: ren luft, stärkande föda, väl afpassad hvila och kroppsrörelse, bad m. m. äfven äro de bästa medel att förekomma lungsotssmitta. I öfverensstämmelse med den gamla väl kända regeln: »bättre förekomma än bota» torde våra statsmagter och kommunalmyndigheter här hafva ett vidsträckt fält för välsignelsebrin-

gande verksamhet. Ett af de bästa hittills praktiserade sätt att förebygga lungsotssmittans spridning torde vara desinfektion af de lungsigtigas effekter och framför allt af deras bostäder, och fastän nu förevarande motion i så måtto synes utskottet ofullständig, att i densamma endast talas om »verksam desinfektion af kvarlåtenskapen efter i lungsot affiden person», torde detta ej utgöra något hinder för att beslut fattas i enlighet med motionärens yrkande. Ty i likhet med 1899 års utskott tror äfven det nuvarande, att, om Riksdagen beslutar en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om frågans undersökning, Kongl. Maj:t skall i det allmännas intresse söka åstadkomma utredning icke blott i ifrågavarande hänseende, utan äfven om hvad i öfrigt vore af nöden att förordna i tuberkulosfrågan.

En lag angående tuberkelsjukdomarne är sedan den 1 januari i år gällande i vårt broderland Norge.

Med anledning af hvad sålunda förekommit, får Första Kammarens andra tillfälliga utskott härmed upplysa, att, enligt hvad till utskottets kännedom kommit, statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet redan den 24 maj 1899, med öfverlemnande till kongl. medicinalstyrelsen af en del tryckta riksdagshandlingar rörande meddelandet af bestämmelser mot försäljning eller spridning af hvad som tillhört i lungsot affiden person, anmodat nämnda styrelse att afgifva yttrande huruvida och i hvad mån åtgärder lämpligen kunde vidtagas i syfte att förekomma, att tuberkulos vunne spridning förmedelst i denna sjukdom affiden persons tillhörigheter; att medicinalstyrelsen uti med anledning häraf till departementschefen aflåten skrivelse den 11 augusti samma år tillstyrkt vissa åtgärder uti ifrågavarande syfte och i sammanhang dermed afgifvit förslag till sådana tillägg till kongl. förordningen angående åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland rikets invånare den 19 mars 1875, sådan förordningen lyder enligt kongl. kungörelsen den 28 januari 1898, som ansåges erforderliga för ändamålets vinnande; samt att denna skrivelse, efter det den till trycket befordrats, blifvit remitterad till utlåtande af samtliga länsstyrelser, efter förste provinsialläkarens i länet hörande, hvilka utlåtanden emellertid ännu icke alla inkommit.

Vid sådant förhållande och då sålunda åtgärder för vinnande af den utaf Andra Kammaran i dess ofvan anförda beslut åsyftade utredning

redan blifvit af vederbörande departementschef vidtagna, läser någon Riksdagens skrifvelse i ärendet till Kongl. Maj:t icke böra ifrågakomma; i följd hvaraf utskottet, utan att ingå i bedömande af hvad i Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts betänkande i öfrigt blifvit anfördt, får hemställa,

att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 18 mars 1901.

På utskottets vägnar:

C. NORDENFALK.
